

I kampklar stand

Uansett fremtidig struktur for Hæren er det nødvendige behov som må dekkes snarest. Forsvaret må settes i kampklar stand nå.

Regjeringens Langtidsplan for forsvarssektoren (LTP), som ble lagt frem 17. juni, etterlot ikke tvil om at regjeringen godtar forsvarssjefens premisser for forsvarspolitikken. Det gjelder både den skjerpede sikkerhetspolitiske utviklingen, og behovet for betydelig styrking av vårt nasjonale forsvar. Videre synes regjeringen å godta at styrkelsen i de første to-fire årene må konsentreres om å sette eksisterende avdelinger, fartøyer og fly i kampklar stand, etter mange års underfinansiering av personelloppsetninger, vedlikehold, beholdninger og øvinger.

På det overordnede plan er det godt samsvar mellom forsvarssjefens Fagmilitære råd (FMR) av 1. oktober 2015 og langtidsplanen. Men på to helt sentrale punkter er signalene hitil så avvikende at det kan undergrave anbefalingen i FMR ganske alvorlig.

Det første gjelder økonomien. FMR forutsetter budsjettøkninger på tre milliarder kroner for hvert av de kommende fire år, det vil si tre milliarder over 2016-nivå for 2017, seks milliarder for 2018, ni milliarder for 2019 og endelig 12 milliarder over 2016-nivå for 2020. Om disse forutsetningen sier regjeringen ikke annet enn at den forutsetter at budsjettet for 2020 (tre budsjetttrunder etter neste stortingsvalg) vil være økt med 7,2 milliarder kroner over 2016-nivå. Altså ikke et ord om

Innlegg

Nils Holme

Artikkelforfatter Nils Holme er tidligere direktør ved Forsvarets forskningsinstitutt.

hva regjeringen tenker om budsjettnivå for 2017 og 2018, som den selv har budsjettansvar for. Heller ikke sommerens politiske høyttenkning har røpet noe. Da er det kanskje grunn til å frykte det verste?

Så har vi den dype uenigheten pensjonerte hæroffiserer imellom (for eksempel general Sverre Diesen og generalløytnant Robert Mood) om Hærens fremtidig utvikling. Denne uenigheten skal øyensynlig brukes som påskudd for lavere budsjettøkninger i påvente av utredninger. Men her

Nødvendige behov må dekkes, uansett hvordan Hærens fremtidige struktur vil bli, mener artikkelforfatteren. Foto: Frederik Ringnes/Forsvaret

er det altså snakk om påskudd. Uansett fremtidig struktur for Hæren er det nødvendige behov som må dekkes snarest. Det gjelder å styrke bemanning, beholdninger og øvinger for dagens avdelinger. Det gjelder også, som eksempel, å påbegynne anskaffelse av helikoptre som vil gi Hæren en sårt tiltrengt styrkelse av operasjonelle mobilitet, og det gjelder styrking av taktisk luftvern.

Den sikkerhetspolitiske situasjonen er ikke slik at vi kan forlenge linjen fra 1990-årene

med først å forsømme/nedlegge det vi har, og så stå uten kapasiteter i ti år mens vi venter på den mer moderne løsningen. Jf. marinefartøyer og luftvern. I dagens situasjon er det vanskelig å se noe forsvarlig alternativ til forsvarssjefens plan for først å sette det forswaret vi har i kampklar stand, og dernest gå løs på mer langsiktige og krevende omstillinger som spesielt den teknologiske utvikling vil kreve.

Utfordringen for regjeringen er å behandle forsvarsbudsjettet på et nasjonalt, forsvarspolitisk

nivå, i tråd med de strategiske vurderingene i dens egen langtidsplan.

Alternativet er å frikoble budsjettbehandlingen fra de forsvars- og sikkerhetspolitiske vurderingene. I så fall overlates budsjettbehandlingen til den vanlige dragkampen mellom sektorinteresser, og forsvarssjefens anbefaling reduseres til et seminar tema uten politisk gjennomslag.

Nils Holme, tidligere direktør, Forsvarets forskningsinstitutt

Utdatert økonomikritikk

Ebba Boye, som leder den nystartede Rethinking Economics Norge, blir intervjuet i DN 22. august. Hun ønsker flere og andre teorier i økonomiundervisningen på universitetene.

Ebba Boye hevder at nyklassisk teori er en hellig gral der det legges stor vekt på matematisk modellering med utgangspunkt i perfekte markeder for kommende samfunnsøkonomer. Vektleggingen kan sikkert diskuteres, men det økonomiske supermennesket blir kun brukt for å trene evnene til systematisk og analytisk evne hos studentene.

De fleste økonomer vet at slike modeller bygger på forenklete og urealistiske forutsetninger.

På handelshøyskolene bygger bedriftsøkonomifagene på mer virkelighetsnære forutsetninger der mennesker har begrenset kognitive evner, de er begrenset rasjonelle eller kvasirasjonelle og der transaksjonspartene har asymmetrisk informasjon. Dette har ikke gått oss hus forbi.

Når Ebba Boye sier hun er inspirert av og etterlyser Thorstein Veblen i økonomiundervisningen, kan jeg fortelle at han var en del av mitt pensum på Norges Handelshøyskole (NHH) for mer enn førti år siden.

På Handelshøyskolen i Trondheim/NTNU har vi i mange år gitt økonomistudentene undervisning i nye økonomiske adferdsteorier, for eksempel:

- Bedriftsøkonomisk adferdsteori (Cyert, March og Simon).
- Prospektteori og mental

regning (Kahneman, Tversky, Thaler).

- Agentteori (Arrow m.fl.).
- Transaksjonskostnadsteori (Coase, Williamson).

Alle disse bygger på mer virkelighetsnære forutsetninger enn nyklassisk teori. Jeg kjenner også fagtilbudene ved NHH, som neppe bør rammes av denne gjentatte kritikken.

Jeg er ubeskjeden nok til å nevne den nye fagboken «Bedriftsøkonomiske adferdsteorier. Endrede perspektiver på adferd, koordinering og organisering» (Fagbokforlaget, 2016), som Inger Johanne Pettersen og undertegnede har skrevet sammen.

Fagboken viser forhåpentlig at norske økonomer ikke er døve og blinde.

Lars Fallan, professor emeritus ved NTNU, Handelshøyskolen i Trondheim

Detaljstyrer ikke forsøk

Ap-byråd Tone Tellevik Dahl er oppsiktsvekkende nok kritisk til at stortingsflertallet fra Venstre, KrF og regjeringen ikke detaljstyrer hvordan Oslo kommune gjennomfører et forsøk med gratis skolefritidsordning (SFO) (DN 23. august).

Som en del av budsjettforliket, gjøres det nå forsøk med gratis SFO for enkelte barn i fire kommuner. Pengene til forsøket kommer fra staten, men det er opp til kommunene selv å velge om de ville forsøke en behovsprøvd ordning eller gratis SFO til hele skoleklasser. Drammen valgte et behovsprøvd forsøk, mens Oslo og Trondheim gir gratis SFO til alle elever på noen klassetrinn på utvalgte skoler.

I utgangspunktet mener Høyre behovsprøvd ordning

gir best bruk av offentlige penger og sikrer at det er de med lav inntekt som får hjelp. Men hele poenget med forsøk er å undersøke ulike måter å gjøre dette på.

Tidligere er det blitt gjort lignende forsøk med gratis kjernetid i barnehagen for familier med dårlig råd. Det var så vellykket at regjeringen, sammen med støttepartiene, har gjort dette til en nasjonal ordning som 25.000 barn kan nyte godt av. Vi mener det kan være gode grunner til å lage en lignende ordning for SFO, for familier med lav inntekt.

Resultatene fra forsøkene vil gi oss nyttige erfaringer til hvordan vi kan lage et tilbud som treffer de som trenger det mest, og ikke bare de som tilfeldigvis deler postnummer.

Torbjørn Røe Isaksen (H), kunnskapsminister